

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมหนังสือสำหรับเด็กกลุ่มผู้รับสารวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของบุคคลกลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม คือนักวิชาการ ศิลปิน ผู้ชมอาวุโส และผู้ชมวัยรุ่น ใน 3 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้ คือ

1. สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นขาดความนิยมหนังสือ
2. การปรับตัวของหนังสือเพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มวัยรุ่น และ
3. แนวทางการส่งเสริมหนังสือเพื่อกลุ่มผู้ชมวัยรุ่น

ซึ่งเครื่องมือหลักที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และนอกจากนี้อาศัยวิธีการสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation) จากการแสดงสดหนังสือเป็นเครื่องมือรองสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางสำหรับการส่งเสริมหนังสือสู่กลุ่มวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตการแสดงสดหนังสือในงานต่างๆ สำหรับการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยใช้เพื่อศึกษาทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ ในประเด็นหลักเกี่ยวกับความนิยมหนังสือของกลุ่มวัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มนักวิชาการ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)
2. กลุ่มศิลปิน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)
3. กลุ่มผู้ชมอาวุโส ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และแบบบังเอิญ (Accidental sampling)
4. กลุ่มผู้ชมวัยรุ่น ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ทั้ง 4 กลุ่ม ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีคุณลักษณะที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไป กล่าวคือ

1. กลุ่มนักวิชาการ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษานักวิชาการที่ทำงานวัฒนธรรมและมีบทบาทต่อการส่งเสริมหนึ่งตระกูลในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัด นครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีบทบาทและทราบถึงสถานการณ์ของหนึ่งตระกูลในปัจจุบัน ได้ดี ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการแนวอนุรักษ์และแนวปรับประยุกต์ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการในการศึกษานี้มี 6 คนได้แก่

อาจารย์ พิทยา บุษราวัฒน์ นักวิจัยชำนาญการ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา

อาจารย์ จรูญ หยูทอง หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา

สงขลา

อาจารย์รจนา ศรีใส ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สงขลา

อาจารย์บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยชุมชนพื้นบ้านศรีวิชัย

ภาคใต้ นครศรีธรรมราช

อาจารย์วินิจ ชื่นสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสามบ่อวิทยา (ซึ่งเป็นตัวอย่าง

โรงเรียนที่มีการจัดทำ หลักสูตรการเรียนการสอนหนึ่งตระกูลใน จ.สงขลา)

คุณประเสริฐ รัชวงศ์ เลขานุการหนึ่งตระกูลจังหวัดสงขลา และผู้ประสาน

งานศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา

2. กลุ่มศิลปิน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นศิลปินตามลักษณะการแสดง ซึ่งในการศึกษานี้สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นศิลปินได้ 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่มีการแสดงแนวอนุรักษ์
- กลุ่มที่มีการแสดงแนวผสมผสาน และ
- กลุ่มที่มีการแสดงแนวสมัยใหม่

โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ศิลปินที่นิยมแสดงแนวอนุรักษ์ คือ กลุ่มศิลปินที่มีลักษณะการแสดงที่ยังคงยึดแบบดั้งเดิมมาก แทบจะไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ นางจัน ธรรมโฆษณ์ (นายจัน อรมุต) นางชูศักดิ์ ศรีขวัญ

2.2 ศิลปินที่นิยมแสดงแนวผสมผสาน คือ กลุ่มศิลปินที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการแสดงไปบ้าง เช่นเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องดนตรี เนื้อหาที่นำเสนอ ได้แก่ นางนรินทร์ ชาทอง

(นายนครินทร์ ขาทอง) และหนังสือ ศ.นครินทร์ (นายมงคล คชรัตน์) หนังสือฟ้า อนุรักษ์ศิลป์ (นายสง ศรีทวีกุล) และนายสรรเสริญ ศรีทวีกุล

2.3 ศิลปินที่นิยมแสดงแนวสมัยใหม่ คือ กลุ่มศิลปินที่มีการปรับเปลี่ยนในการแสดงไปมากเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เช่น การเพิ่มเครื่องดนตรีสากลเข้ามา การปรับเนื้อหาให้ทันกับวัยรุ่นเพิ่มบทตลกมากขึ้น ได้แก่ หนึ่งอาจารย์ณรงค์ ตะลุงบัณฑิต (นายณรงค์ จันทร์พุ่ม) และหนึ่งปิยะศักดิ์ เสรีศิลป์ (นายปิยะศักดิ์ นวลจริง)

นอกจากนี้มีการศึกษาข้อมูลโดยการสังเกตการแสดงสดของหนังตะลุงจากกลุ่มศิลปินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มข้างต้น คือ หนึ่งแนวอนุรักษ์ของ หนึ่งจิ้น ธรรมโฆษณ์ และ หนึ่งแนวปรับประยุกต์ ของ หนึ่งอาจารย์ณรงค์ ตะลุงบัณฑิต และศิลปินคนอื่นๆ ที่ไม่ได้ร่วมสัมภาษณ์ ได้แก่ หนึ่งคณะอี๊ดน้อย ห่วงทอง และ หนึ่งรุ่งพิทักษ์ สกุลทอง เพื่อสังเกตกลุ่มผู้รับสารที่เข้าร่วมชมการแสดงหนังตะลุงในโอกาสต่างๆ ในจังหวัดสงขลา

3. กลุ่มผู้ชมอาวุโส ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มผู้ชมที่เคยมีประสบการณ์ในการชมหนังตะลุงในอดีตและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นกลุ่มที่สามารถเห็นรอยเปลี่ยนผ่านของสถานการณ์วัยรุ่นในอดีตและในปัจจุบันได้ โดยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา กลุ่มผู้ชมอาวุโสจำนวน 8 คน ดังต่อไปนี้

1. นางเสริม พิจิตรบรรจง อายุ 74 ปี
2. นางลิบ จิรานุกรม อายุ 72 ปี
3. นางสาวน พวงสอน อายุ 82 ปี
4. นางปลีก นัคร อายุ 74 ปี
5. นางนาง นัคร อายุ 68 ปี
6. นายสง แก้วชนะ อายุ 69 ปี
7. นายถาวร เทพกุล อายุ 48 ปี
8. นายพริบ ชำนาญยุทธ อายุ 62 ปี

4. กลุ่มวัยรุ่น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เรื่องระดับความนิยมหนังตะลุง คือ กลุ่มที่ยังคงเหนียวแน่นอยู่กับหนังตะลุง และกลุ่มที่เริ่มห่างเหินจากหนังตะลุง นอกจากนี้อาศัยเกณฑ์เรื่องพื้นที่สำหรับการเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างหลักในสถานศึกษา ในเขตเมือง เพราะในสถานศึกษามีปัจจัยแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เด่นชัด เช่น ความเป็นเมือง ที่ทำให้วัยรุ่นไม่สนใจหนังตะลุง และด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มวัยรุ่นในสถานศึกษานั้น เป็นกลุ่มที่เป็นตัวแทนในการเผยแพร่หนังตะลุงได้ดี และกลุ่มตัวอย่างรอง

นอกสถานศึกษาเพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความนิยมหนังสือของกลุ่มวัยรุ่น โดยได้เลือกศึกษา
กลุ่มวัยรุ่นตัวอย่าง จำนวน 21 คน ได้แก่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (6 คน)

น.ส.อัฐพร ตันพันธ์	อายุ 19 ปี
น.ส.แอนนา คงห้อยสิริ	อายุ 20 ปี
นายโกเมศ ใจรังษี	อายุ 20 ปี
น.ส. ไชนัน สะมะแอ	อายุ 20 ปี
นายจรัญ ชอบงาม	อายุ 21 ปี
น.ส.รุสนานิง วามิง	อายุ 22 ปี

มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา (4 คน)

นายสากล แก้วเอียด	อายุ 19 ปี
น.ส.อมรัตน์ ช่วยบำรุง	อายุ 21 ปี
น.ส.สุกัญญา เกลี้ยงสะอาด	อายุ 21 ปี
น.ส.ทักษิณา หมานระเด็น	อายุ 21 ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา (6 คน)

นายยุทธดนันท์ จิบจันทร์	อายุ 19 ปี
นายสมโภช หมัตอาดิม	อายุ 20 ปี
นายวิเชษฐ์ ชูแก้ว	อายุ 21 ปี
นายวินัย บุตรน้อย	อายุ 22 ปี
นายประวิทย์ วงศ์ชนะ	อายุ 22 ปี
น.ส.อรอุษา ราชยอด	อายุ 22 ปี

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสงขลา (2 คน)

น.ส. สลินดา หวังเจริญ	อายุ 23 ปี
นายพลศักดิ์ แก้วละเอียด	อายุ 24 ปี

ผู้ชมวัยรุ่นนอกสถานศึกษา (3 คน)

นายสมศักดิ์ อุทัยพรรณ	อายุ 23 ปี
นายเอกชัย เกดแก้ว	อายุ 23 ปี
นายอรรถพร ขุนทอง	อายุ 25 ปี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

การรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมิ (Primary Data)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมินั้นอาศัยการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มนักวิชาการ ศิลปิน ผู้ชมอาวุโส และกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งจะได้อธิบายถึงวิธีการเก็บข้อมูลทั้ง 2 วิธีดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบรายบุคคล (Individual Interview) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการและศิลปินนั้นใช้การสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อาวุโสและกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นนั้นจะเน้นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลมากกว่าการสัมภาษณ์กลุ่ม

เนื่องจากศิลปินและนักวิชาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความใกล้ชิดและมีการประสานงานกันบ่อยครั้ง ดังนั้น ในการสัมภาษณ์บางครั้งนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการหรือศิลปินให้การสนับสนุนในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี อาทิเช่น ศิลปินนัดให้ผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่มีการประชุมของกลุ่มศิลปินและนักวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีโอกาสดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในลักษณะแบบกลุ่ม เช่น การสัมภาษณ์ประธานสมาพันธ์หนังตะลุงสงขลา (นายหนังนครินทร์ ชาทอง ซึ่งเป็นทั้งศิลปินหนังตะลุงและเป็นนักวิชาการด้วย) ในโอกาสที่มีการประชุมของสมาพันธ์หนังตะลุงสงขลา ซึ่งจะมีศิลปินและนักวิชาการอื่นๆ ร่วมอยู่ด้วยจึงทำให้ได้ข้อมูลจากหลายๆ คน นอกจากนี้ก็ยังมีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มนักวิชาการและศิลปินในโอกาสอื่นๆ เช่น การที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสัมมนาในเวทีสื่อพื้นบ้านในต่างจังหวัด (นครศรีธรรมราช) แทนศิลปินบางคนซึ่งในการสัมมนาค้นคว้าครั้งนี้มีทั้งกลุ่มนักวิชาการและศิลปิน ดังนั้นในระหว่างการเดินทางจึงมีโอกาสดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว

นอกจากนี้ยังใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบรายบุคคลสำหรับศิลปินและนักวิชาการอื่นๆ ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นส่วนใหญ่ผู้วิจัยจำเป็นต้องยึดหลักความสะดวกของกลุ่มตัวอย่างเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มศิลปิน ดังนั้นบางครั้งการสัมภาษณ์อาจเกิดขึ้นในสถานที่ต่างๆ ทั้งในกลางวันและกลางคืน เช่น บริเวณหน้าโรงหนัง ที่บ้าน หรือที่พักของศิลปิน หรือแม้กระทั่ง

ในรถของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นศิลปิน (เนื่องจากฝนตกหนักศิลปินไม่สามารถออกจากรถได้) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นศิลปินที่ได้รับความนิยมสูงในปัจจุบันซึ่งจะมีกำหนดการแสดงเกือบทุกคืนไม่เพียงแต่ในพื้นที่ภาคใต้แต่รวมถึงภาคอื่นๆ ที่มีคนได้อาศัยอยู่ด้วยทำให้ศิลปินไม่ค่อยมีเวลามากนัก แต่อย่างไรก็ตามศิลปินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก็ยังสละเวลาบางส่วนก่อนการแสดงมาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ ดังนั้น ในบางครั้งผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดตามศิลปินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไปในสถานที่ต่างๆ ที่มีการแสดงที่ผู้วิจัยสามารถติดตามไปได้ เช่น การติดตามไปสัมภาษณ์ศิลปินที่จังหวัดตรัง เนื่องจากเป็นศิลปินที่กลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ให้ความนิยมและเคยได้ชมการแสดงหนังตะลุงของคณะนี้ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ติดต่อแล้วไม่มีกำหนดการที่ศิลปินคณะนี้จะเข้ามาแสดงในจังหวัดสงขลาในช่วงเวลานั้น (ธันวาคม, 2548) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดตามการแสดงไปต่างจังหวัดที่ไม่ไกลจนเกินไป เป็นต้น

แต่สำหรับนักวิชาการนั้น การสัมภาษณ์มักเป็นเวลาราชการ ตามสถานที่ที่ได้นัดหมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และในโรงเรียน

สำหรับวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นศิลปินและนักวิชาการนั้นผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรมสื่อพื้นบ้าน เช่น เอกสารประกอบการสัมมนาหนังตะลุงของภาคใต้ และจากการแนะนำของกลุ่มตัวอย่างที่ได้สัมภาษณ์แล้วซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมอาวุโส นั้น ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบรายบุคคลมากกว่าการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นมีทั้งในบรรยากาศที่จะมีการแสดงหนังตะลุง มักจะสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมอาวุโสที่หน้าโรงหนังตะลุงก่อนการแสดงหนังตะลุง เพื่อไม่ให้รบกวนเวลาขณะชมการแสดง แต่ถ้ารอให้หนังแสดงเสร็จผู้ชมก็จะรีบกลับบ้านไม่มีเวลาให้สัมภาษณ์ บางครั้งสัมภาษณ์ขณะเดินทางไปชมการแสดง หรือสัมภาษณ์ผู้ชมที่ร้านค้าซึ่งอยู่ใกล้กับสถานที่ที่จะมีการแสดงหนังตะลุงในครั้งนั้น และสัมภาษณ์ในบรรยากาศที่ไม่มีการแสดงโดยผู้วิจัยไปที่บ้านของผู้ชมอาวุโสหรือมีผู้อาวุโสมาที่บ้านของผู้วิจัย

ส่วนกลุ่มตัวอย่างสุดท้าย คือ กลุ่มวัยรุ่นนั้นผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบรายบุคคลและการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดยผู้วิจัยเข้าไปในสถานศึกษาและเลือกสถานที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางในแต่ละสถาบัน เช่น อาคารกิจกรรมนักศึกษา โรงอาหาร หอสมุด ฯลฯ ตัวอย่าง เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ นั้นเลือกบริเวณตึกกิจกรรมนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งบางครั้งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้นั่งกันเป็นกลุ่ม นั่งเดี่ยวแล้วมีเพื่อนเข้ามาสมทบ

แล้วร่วมแสดงความคิดเห็น จึงทำให้การสัมภาษณ์เป็นไปทั้ง 2 แบบ ส่วนกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนอกสถานศึกษานั้น มักจะสัมภาษณ์หน้าโรงหนังตะลุงขณะที่ชมการแสดงและก่อนการแสดงหนังตะลุง เนื่องจากโอกาสที่จะได้เจอและได้สัมภาษณ์กลุ่มวัยรุ่นนอกสถานศึกษานั้น เป็นไปค่อนข้างยาก เพราะวัยรุ่นกลุ่มดังกล่าวมักจะมีการรวมตัวกันยาก จะเห็นได้ก็ต่อเมื่อมีการแสดงหรือมีงานต่างๆ เท่านั้น

ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มที่ได้กล่าวมานั้นผู้วิจัยได้กำหนดคำถามแบบปลายเปิด ในประเด็นหลักๆ ดังต่อไปนี้

- สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นขาดความนิยมหนังตะลุง
- การปรับตัวของหนังตะลุงเพื่อการเข้ามีส่วนร่วมของกลุ่มวัยรุ่น และ
- แนวทางการส่งเสริมหนังตะลุงเพื่อกลุ่มผู้ชมวัยรุ่น ทั้งนี้มีการปรับเปลี่ยน

ลักษณะคำถามตามสถานการณ์และกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation)

ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการสังเกตการณ์ในพื้นที่ที่มีการแสดงหนังตะลุง ในวาระโอกาสต่างๆ เช่น งานประเพณี งานกาชาด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน อิทธิพลจากสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นในชุมชน และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สามารถเชื่อมโยงต่อการชมการแสดงหนังตะลุง โดยจะมุ่งศึกษาผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการณ์ของวัยรุ่นที่มีต่อหนังตะลุงในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการเสนอแนวทางในการการสื่อสารของหนังตะลุงสู่กลุ่มวัยรุ่นต่อไป เนื่องจากว่าวิธีการสังเกตทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพที่เป็นจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น จากการแสดงสดหน้าโรงหนังมีผู้ชมวัยใดมากที่สุด และผู้ชมมีการแสดงปฏิกิริยาอย่างไรบ้างต่อการแสดงหนังตะลุงในแต่ละครั้ง รวมถึงตลอดถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่ถ่ายทอดออกมาหน้าโรงหนัง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานระหว่างวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่เข้ามาชมการแสดงสดหนังตะลุงในจังหวัดสงขลา

ในการสังเกตการแสดงสดหนังตะลุงนั้นใช้หลักการสังเกตการแสดงที่มีเป้าหมายแน่นอนและการสังเกตด้วยความบังเอิญ กล่าวคือ

1. เข้าสังเกตการณ์การแสดงหนังตะลุงจากการติดต่อกับศิลปินหนังตะลุง เพื่อขอกำหนดการแสดงหนังตะลุงในแต่ละเดือน เพื่อการวางแผน และเตรียมตัวในการเดินทางและการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยมักเป็นการสังเกตการแสดงที่มีเป้าหมายแน่นอน ซึ่งการเข้าสังเกตลักษณะนี้มีข้อดีที่ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้สังเกตการณ์แสดงในด้านต่างๆ ของศิลปินได้มาก นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ เนื่องจากนายหนังเป็นผู้อนุญาตให้เข้าชมการแสดงและเก็บข้อมูล

ได้ เช่น ผู้วิจัยสามารถขึ้นบนโรงหนังตะลุงเพื่อสังเกตเครื่องดนตรี ลูกคู่ รูปหนังและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างลูกคู่และนายหนัง เป็นต้น

2. เข้าสังเกตการณ์การแสดงจากการอ่านป้ายประกาศ ประชาสัมพันธ์จากรายการวิทยุหรือญาติมาบอกกล่าวถึงกำหนดการแสดงหนังตะลุงในช่วงเวลาที่กระชั้นชิดหรือมิได้วางแผนล่วงหน้า ซึ่งมักจะเป็นการแสดงของงานวัดมากกว่างานบุญ หรือบางครั้งพบเห็นการแสดงโดยบังเอิญขณะเดินทาง ซึ่งผู้วิจัยก็มักจะเข้าร่วมสังเกตการแสดงสดหนังตะลุงลักษณะนี้เช่นกัน แต่มีข้อเสียตรงที่ไม่สามารถบันทึกข้อมูลในการสังเกตได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากเป็นการเจอโดยบังเอิญ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตผสมผสานกันไปตามความเหมาะสม โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์ในขั้นต้นและตั้งคำถามเพิ่มเพื่อแสวงหาข้อมูลใหม่โดยการสัมภาษณ์หรือการสังเกตยังกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ในขั้นต่อไปและนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้วกลับไปสนทนากับศิลปิน (Cross - Check) อีกครั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งนี้จะทำให้นักวิชาการ/ ศิลปินได้ทราบประเด็นอื่นๆ ของหนังตะลุงซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนา การนำเสนอหนังตะลุงในทัศนะที่ต่างออกไป

การรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นการวิจัยที่ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ วารสาร และวิทยานิพนธ์ เทปบันทึก และวีซีดี โดยข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวม มีดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของหนังตะลุง ลักษณะของหนังตะลุง องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง และความเปลี่ยนแปลงของหนังตะลุง จากอดีตถึงปัจจุบัน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังตะลุงในด้านคติชนวิทยา การสื่อสารเพื่อการพัฒนา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่และการปรับตัวของสื่อพื้นบ้าน

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยนั้น ทำการเก็บข้อมูลเป็นเวลา 5 เดือน คือเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 – มีนาคม 2549

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ ศิลปิน ผู้ชมอาวุโส และกลุ่มวัยรุ่น มาศึกษาร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) รวมตลอดถึงสถานภาพของหนังตะลุงในสงขลา เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำเสนอในลักษณะของข้อมูลเชิงพรรณนา ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นขาดความนิยมหนังตะลุง
2. การปรับตัวของหนังตะลุง และ
3. แนวทางการส่งเสริมหนังตะลุงเพื่อการสร้างกลุ่มผู้ชมวัยรุ่น